

Przemysław Mućko

Uniwersytet Szczeciński

Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania

Jakość sprawozdań narracyjnych i jej determinanty – przegląd literatury

---

Streszczenie

Sprawozdawczość narracyjna obejmuje wiele ważnych trendów we współczesnej sprawozdawczości przedsiębiorstw: sprawozdawczość w zakresie społecznej odpowiedzialności, ochrony środowiska, ryzyka i informacji prospektywnych. W artykule przedstawiono stan badań nad jakością sprawozdań narracyjnych oraz jej determinantami. Wyróżniono grupy metod wykorzystujących indeksy ujawnień oraz analizy tekstowe, w tym tematyczne analizy treści, wskaźniki czytelności tekstu oraz analizy lingwistyczne. Przedstawiono również propozycję konstrukcji złożonego miernika oceny jakości ujawnień autorstwa S. Beretty'ego i B. Bozzolana. We wnioskach podkreślono, że narracyjny aspekt sprawozdawczości przedsiębiorstw obejmuje elementy perswazji, których wpływ na jakość informacji nie został do tej pory wystarczająco przebadany.

Słowa kluczowe: sprawozdawczość finansowa, sprawozdawczość przedsiębiorstw, jakość informacji, metody badawcze, analiza treści

Kody klasyfikacji JEL: G14, M41

---

1. Wprowadzenie

Sprawozdawczość narracyjna to temat, który w literaturze naukowej zyskuje coraz więcej popularności. Współczesnym użytkownikom sprawozdawczości przedsiębiorstw analizowanie liczbowych rezultatów działalności nie wystarcza. Informacji o niektórych aspektach funkcjonowania nie sposób przekazać inaczej niż opisem słownym. Liczba badań nad sprawozdawczością opisową wynika między innymi z rosnącego znaczenia społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) i jej sprawozdawczości, polegającej w dużej części na opisie i narracji. Około 3/4 największych przedsiębiorstw na świecie publikuje sprawozdania na temat CSR¹, a 78% największych przedsiębiorstw zamieszcza sprawozdania z CSR w rocznych raportach dla inwestorów². W badaniach nad sprawozdawczością niefinansową dominują problemy związane z pomiarem wielkości informacji ujawnianych na poszczególne tematy, pomiarem jej jakości, czynnikami ją kształtującymi oraz jej wpływem na otoczenie. Z całego spektrum interesujących zagadnień związanych ze sprawozdawczością narracyjną do najbardziej frapujących należą pytania o czynniki decydujące o jakości sprawozdań narracyjnych oraz związane z nim metody pomiaru tej jakości. Dlatego celem niniejszego artykułu jest wskazanie metod oceny i mierników oraz determinant jakości sprawozdawczości narracyjnej, na podstawie badań naukowych. Do realizacji tego celu posłużono się przeglądem literatury.

2. Sprawozdawczość narracyjna jako obszar badań

Pierwszym zagadnieniem wymagającym objaśnienia jest samo pojęcie sprawozdawczości narracyjnej. W literaturze wydaje się dominować podejście utożsamiające sprawozdawczość narracyjną z sprawozdaniami opisowymi, czyli takimi, w których dominuje opis słowny. Na przykład M. Mazurowska, pisząc o istocie sprawozdawczości narracyjnej, rozpoczyna od stwierdzenia braku jednoznacznej definicji, by następnie utożsamić ją z raportowaniem biznesowym³. Przywoływana przez nią definicja sprawozdawczości narracyjnej, pochodząca z raportu firmy PricewaterhouseCoopers, wiąże ją z najważniejszymi kontekstualnymi (czyli stanowiącymi tło) i niefinansowymi informacjami przedstawianymi równocześnie z informacjami finansowymi w celu dostarczenia głębokiego zrozumienia działalności jednostki, pozycji rynkowej, strategii, wyników i perspektyw na przyszłość⁴. Istotnymi elementami tej definicji są:

¹ KPMG, *The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017*, KPMG 10.2017, 4, <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2017/10/the-kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.html>

² Ibidem.

³ M. Mazurowska, *Idea sprawozdawczości narracyjnej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2014, nr 91, s. 241–257.

⁴ PwC, *Narrative Reporting. Preparer's Guide. Give Yourself a Head Start*, PriceWaterhouseCoopers 2007, 4.

- niefinansowa treść,
- kontekstualność, czyli odnoszenie się do treści innych informacji ujawnianych jednocześnie, przede wszystkim do informacji finansowych,
- cel – umożliwienie zrozumienia przez czytelników najważniejszych aspektów funkcjonowania jednostki.

W innej publikacji tej samej firmy podkreśla się uzupełniający charakter sprawozdawczości narracyjnej, której celem jest dostarczenie kontekstu, wyjaśnienia i wglądu w przyszłość⁵. Utożsamia się przy tym sprawozdawczość narracyjną ze sprawozdawczością przedsiębiorstw (ang. *corporate reporting*).

Nie negując powyższych określeń, warto je uzupełnić o dodatkowy, istotny aspekt. Sprawozdawczość narracyjna wydaje się wybiegać poza proste przedstawienie informacji w innej formie (słownej lub graficznej). Należy zwrócić uwagę na znaczenie określenia „narracyjna”. Według *Słownika języka polskiego* narracja to „sposób wypowiedzi w utworze epickim, mający na celu przedstawienie zdarzeń w określonym porządku czasowym” albo po prostu opowiadanie⁶. Nieco szerzej narrację definiuje *Encyklopedia PWN*: „wypowiedź mająca na celu przedstawienie zdarzeń w określonym porządku czasowym i przyczynowo-skutkowym (opowiadanie), wraz z powiązаныmi ze zdarzeniami postaciami i środowiskiem (opis)”⁷. Jest zatem opis elementem narracji, a jej elementy muszą być uporządkowane czasowo i według związków od przyczyny do skutku. Szczególną cechą sprawozdań narracyjnych jest takie ułożenie wypowiedzi, aby zmierzała ona w określonym celu. Istotą sprawozdań narracyjnych nie jest bowiem porządek chronologiczny, lecz przyczynowo-skutkowy. Ostatecznym skutkiem są efekty działalności jednostki (na przykład wyniki finansowe jednostki lub jej wpływ na środowisko naturalne). W łańcuchu przyczynowym wskazuje się na liczby, zdarzenia, relacje, zasoby lub okoliczności prowadzące do realizacji zamierzonych rezultatów. Ten łańcuch przyczynowo-skutkowy, stanowiący fabułę sprawozdania narracyjnego, nie ogranicza się do jednego okresu sprawozdawczego. W naturalny sposób wybiega w przyszłość, pozwala więc ocenić użytkownikom perspektywy jednostki. Z uwagi na znaczący element subiektywizmu i trudności w weryfikacji części informacji podawanych w sprawozdaniach niefinansowych⁸ przywoływane w treści sprawozdania elementy nie są więc tylko opisem sytuacji finansowej jednostki lub jej dokonań w zakresie społecznej odpowiedzialności. Elementy opisowe układają się w całość, mającą przekonać czytelnika do pewnej tezy zawartej wprost (ale niekoniecznie) w treści sprawozdania. Na przykład o postępach w realizacji strategii jednostki, o przywiązaniu jednostki do wartości społecznych i etycznych, albo o dbałości

⁵ PwC, *Manual of Accounting. Narrative Reporting 2014*, PricewaterhouseCoopers 2013, s. 1001.

⁶ Hasło: Narracja, *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/narracja;2568799.html>, dostęp 13.11.2017.

⁷ Hasło: Narracja, *Encyklopedia PWN*, <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/narracja.html>, dostęp 13.11.2017.

⁸ P. Mućko, *Atrybuty sprawozdania z działalności na tle sprawozdania finansowego*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2012, t. 66, nr 122, s. 143–152.

jednostki o zachowanie środowiska naturalnego. Istotnym aspektem sprawozdań narracyjnych jest zatem komponent retoryczny (perswazyjny)⁹.

3. Jakość sprawozdań narracyjnych i jej miary

Do sprawozdań narracyjnych można odnieść kryteria jakościowe sformułowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w jej „Założeniach koncepcyjnych”¹⁰. Zatem informacje zamieszczane w dowolnym elemencie sprawozdawczości przedsiębiorstw powinny być użyteczne dla odbiorców, czyli jednocześnie wiernie odzwierciedlać rzeczywistość i być relewantne do podejmowanych przez nich decyzji¹¹. W zestawieniu jednak z tradycyjnymi informacjami finansowymi, wobec których wymaga się w większym stopniu realności, rzetelności, jednoznaczności, selektywności, kompletności i innych podobnych cech¹², w oczekiwaniach odbiorców wobec pozostałych raportów można widzieć pewne przesunięcia aspektów. Sprawozdania niefinansowe, w tym narracyjne, mogą być subiektywne w przekazywaniu części informacji, są bardziej analityczne i prospektywne¹³.

Złożoność zagadnienia jakości sprawozdań narracyjnych uwidacznia się szczególnie mocno przy próbie operacjonalizacji tego zagadnienia, w szczególności jego pomiaru. Klasyfikację metod analizy wybranych elementów ujawnień narracyjnych (np. listów do akcjonariuszy) lub ich całości przedstawili między innymi V. Beattie, B. McInnes i S. Fearnley (rysunek 1)¹⁴. Ich zdaniem metody te można podzielić na:

- subiektywne, oparte na ankietach oceny jakości sprawozdań, wypełnianych na przykład przez analityków giełdowych; krajową wersją subiektywnej oceny jakości raportów rocznych są doroczne konkursy Instytutu Rachunkowości i Podatków „The Best Annual Report”¹⁵,
- semiobiektywne, w których wprowadzono elementy obiektywizujące ocenę.

⁹ Por uwagi o konatywnej funkcji rachunkowości jako języka w: M. Masztalerz, *Rachunkowość w świetle językoznawstwa*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2013, t. 71, nr 127, s. 177–191.

¹⁰ J.N. Chauvey, S. Giordano-Spring, C.H. Cho, D.M. Patten, *The Normativity and Legitimacy of CSR Disclosure: Evidence from France*, „Journal of Business Ethics” 2015, t. 130, nr 4, s. 789–803; *Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej*, w: *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej: według stanu na dzień 1 stycznia 2011 r.*, t. A, IFRS Foundation, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, London, Warszawa 2011, s. A23-A56.

¹¹ W. Gos, S. Hońko, P. Szczypa, *ABC sprawozdań finansowych: jak je czytać, interpretować i analizować*, CeDeWu, Warszawa 2017; por. M. Rówińska, *Cechy jakościowe sprawozdania finansowego jednostek gospodarczych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2013, t. 757, nr 58, s. 375–382.

¹² T. Kiziukiewicz, *Problemy dostosowania rachunkowości do informacyjnych wymagań zarządzania*, wyd. 2, „Rozprawy i Studia / Uniwersytet Szczeciński” 2017, t. 979, s. 79.

¹³ Por. P. Mućko, *Atrybuty...*, op.cit.

¹⁴ V. Beattie, B. McInnes, S. Fearnley, *A Methodology for Analysing and Evaluating Narratives in Annual Reports: A Comprehensive Descriptive Profile and Metrics for Disclosure Quality Attributes*, „Accounting Forum” 2004, t. 28, nr 3, s. 205–236.

¹⁵ Por. *Raport roczny spółki publicznej*, red. W. Frąckowiak, Instytut Rachunkowości i Podatków, Warszawa 2011.

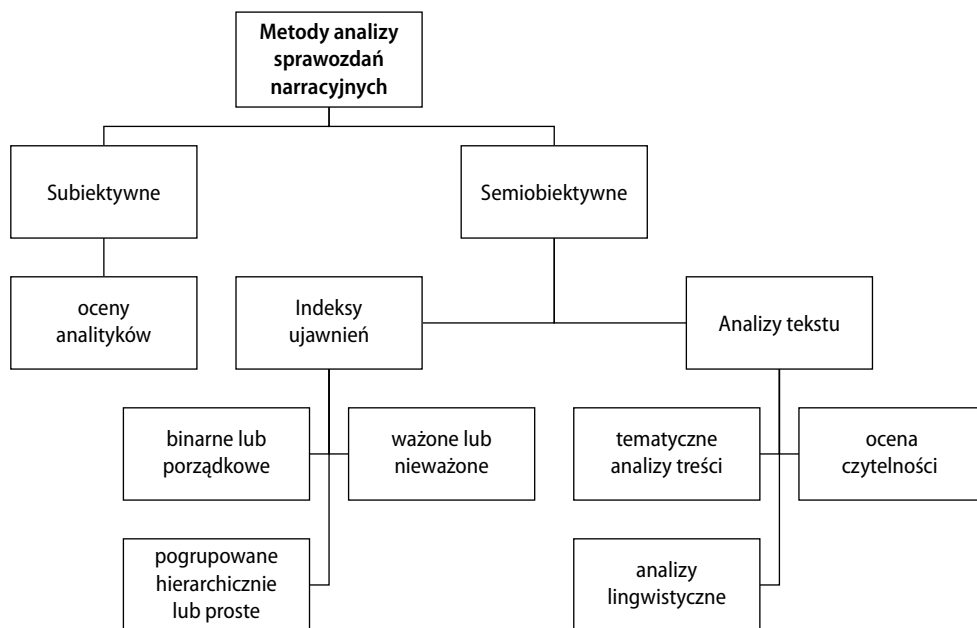
Obiektywizacja pomiaru jakości ujawnień narracyjnych może polegać na zastosowaniu:

- indeksów ujawnień, służących do pomiaru jakości, ilości lub zakresu ujawnień¹⁶,
- analiz tekstowych.

Indeksy ujawnień stanowią próbę zagregowania różnych aspektów, mających znaczenie przy ocenie jakości ujawnień. Przy ich konstrukcji konieczne jest przypisywanie wartości liczbowych do poszczególnych aspektów oceny. Skala oceny może być:

- zero-jedynkowa, czyli za występowanie pewnego rodzaju informacji nadawany jest punkt, a za brak tej informacji zero¹⁷,
- porządkowa, na przykład odróżniająca występowanie pewnych informacji od podawania pełnych informacji¹⁸,
- określona w bardziej złożonym algorytmie¹⁹.

Rysunek 1. Klasyfikacja metod analizy i oceny jakości ujawnień narracyjnych

Źródło: V. Beattie, B. McInnes, S. Fearnley, *A Methodology for Analysing and Evaluating Narratives in Annual Reports: A Comprehensive Descriptive Profile and Metrics for Disclosure Quality Attributes*, „Accounting Forum” 2004, t. 28, nr 3, s. 205–236.

¹⁶ F. Bravo Urquiza, M.C. Abad Navarro, M. Trombetta, *Disclosure Indices Design: Does it Make a Difference?*, „Revista de Contabilidad” 2009, t. 12, nr 2, s. 253–277.

¹⁷ Np. E. Bonsón, M. Bednárová, *CSR Reporting Practices of Eurozone Companies*, „Revista de Contabilidad” 2015, t. 18, nr 2, s. 182–193.

¹⁸ Np. R. Sydserff, P. Weetman, *A Texture Index for Evaluating Accounting Narratives: An Alternative to Readability Formulas*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal” 1999, t. 12, nr 4, s. 459–488.

¹⁹ Np. S. Beretta, S. Bozzolan, *Quality versus Quantity: The Case of Forward-Looking Disclosure*, „Journal of Accounting, Auditing & Finance” 2008, t. 23, nr 3, s. 333–376; G. Michelon, S. Pilonato, F. Ricceri, *CSR Reporting Practices and the Quality of Disclosure: An Empirical Analysis*, „Critical Perspectives on Accounting” 2015, t. 33, nr Supplement C, s. 59–78.

Różne warianty konstrukcji indeksów ujawnień mogą zakładać hierarchiczne grupowanie aspektów oceny oraz nadawanie wag poszczególnym aspektom oceny. Bardzo często w badaniach nad jakością ujawnień zakłada się, że wyższa jakość informacji oznacza, że jest jej więcej. Założenie to, choć upraszcza procedurę badawczą, ma jednak wielu krytyków²⁰. Warto zatem wyróżnić indeksy mierzące²¹:

- ilość – przyjmują wyższe wartości dla większych **rozmiarów** informacji (np. większej liczby słów lub zdań);
- zakres, czyli występowanie informacji z pewnego wzorcowego zestawu; indeksy takie przyjmują wyższe wartości dla sprawozdań, w których występuje więcej **rodzajów** informacji;
- **jakość** ujawnień (w bardziej precyzyjnym znaczeniu tego słowa).

Ostatnia kategoria wymaga konstrukcji złożonego indeksu, obejmującego elementy informacji niefinansowej o dobrej jakości. Konieczne jest w tym przypadku sformułowanie koncepcji teoretycznej jakości takiej informacji albo wykorzystanie istniejących. Na przykład S. Beretta i B. Bozzolan zaproponowali koncepcję pomiaru jakości przedstawioną na rysunku 2.

Pełne objaśnienie koncepcji Beretty i Bozzolana można znaleźć w cytowanej publikacji. Tylko przykładowo warto przyjrzeć się aspektowi perspektywy czasowej informacji, która wymaga oceny:

- 1) orientacji czasowej samej informacji:
  - historyczna,
  - prospektywna,
  - niezorientowana czasowo;
- 2) orientacji kierownictwa na działania, wynikającej z przedstawionej informacji, z uwzględnieniem:
  - informacji o stanie bieżącym,
  - oczekiwań i hipotez kierownictwa,
  - planowanych działań,
  - podjętych decyzji.

Według autorów koncepcji wyższą jakością odznaczają się informacje o planach, decyzjach, oczekiwaniach lub wprost odnoszące się do przyszłości, ponieważ mają charakter prospektywny. Problematyczność całej przedstawionej koncepcji oceny jakości ujawnień obrazuje złożoność problemu konstrukcji mierników (indeksów) jakości. W literaturze występuje wiele innych konstrukcji indeksów²².

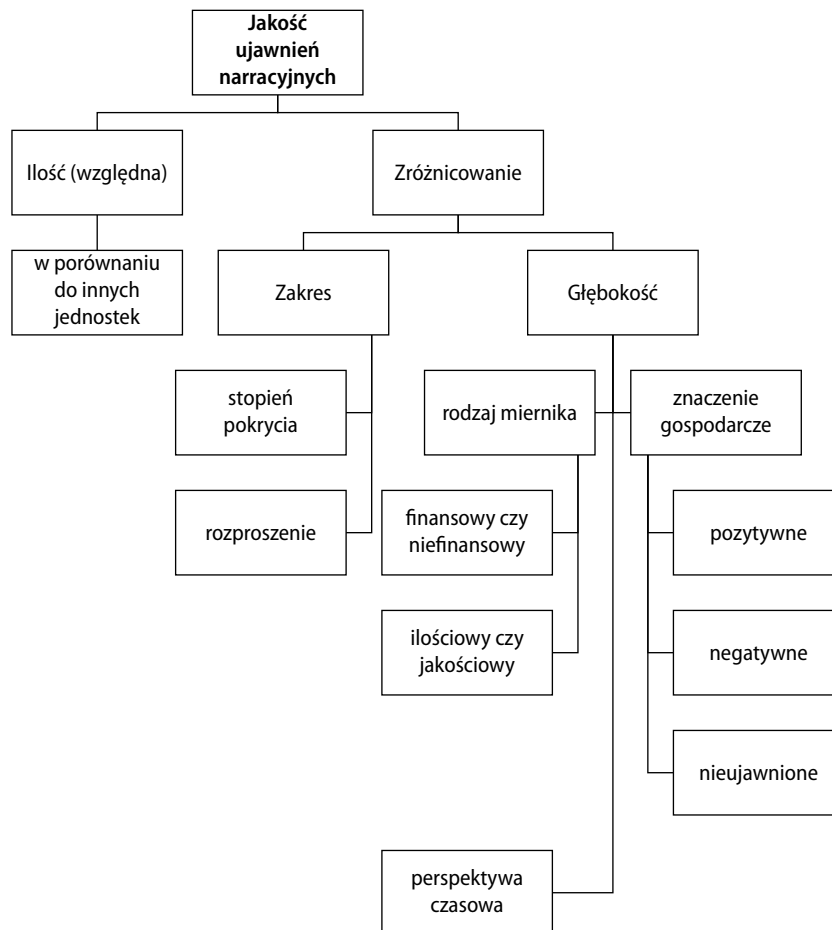
---

²⁰ C.A. Botosan, *Discussion of a Framework for the Analysis of Firm Risk Communication*, „The International Journal of Accounting” 2004, t. 39, nr 3, s. 289–295; J.N. Chauvey, S. Giordano-Spring, C.H. Cho, D.M. Patten, *The Normativity...*, op.cit.

²¹ F. Bravo Urquiza, M.C. Abad Navarro, M. Trombetta, *Disclosure...*, op.cit.

²² Np. G. Michelon, S. Pilonato, F. Ricceri, *CSR Reporting...*, op.cit.; L.L. Eng, Y.T. Mak, *Corporate Governance and Voluntary Disclosure*, „Journal of Accounting and Public Policy” 2003, t. 22, nr 4, s. 325–345; R. Shalev, *The Information Content of Business Combination Disclosure Level*, „The Accounting Review; Sarasota” 2009, t. 84, nr 1, s. 239–270.

Rysunek 2. Koncepcja pomiaru jakości ujawnień opisowych S. Beretty'ego i B. Bozzolana

Źródło: S. Beretta, S. Bozzolan, *Quality versus Quantity: The Case of Forward-Looking Disclosure*, „Journal of Accounting, Auditing & Finance” 2008, t. 23, nr 3.

Na potrzeby konstrukcji indeksów, na przykład w zakresie oceny przedmiotu ujawnień, wykorzystuje się metodę tematycznej analizy treści (ang. *thematic content analysis*), która samodzielnie również może stanowić metodę oceny jakości sprawozdań narracyjnych (bez dalszej jej agregacji w postaci indeksu²³). Stosuje się ją w szczególności w badaniach nad sprawozdawczością w zakresie CSR, na przykład w celu wykazania obecności pożądanых wątków w tej sprawozdawczości, albo jej zróżnicowania²⁴. Analiza treści może być przeprowadzana

²³ Przykładem takiego zastosowania jest pierwsze w polskiej literaturze z zakresu rachunkowości badanie struktury tematycznej sprawozdań z działalności polskich spółek w: P. Mućko, *Koncepcja zmian w sprawozdawczości finansowej spółek publicznych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.

²⁴ Np. J. Krasodomska, *CSR Disclosures in the Banking Industry. Empirical Evidence from Poland*, „Social Responsibility Journal” 2015, t. 11, nr 3, s. 406–423; E.I. Szczepankiewicz, P. Mućko, *CSR Reporting Practices of Polish Energy and Mining Companies*, „Sustainability” 2016, t. 8, nr 2, s. 126.

przez człowieka lub przez odpowiednie programy, bazujące na metodach słownikowych albo statystycznych²⁵.

Badania nad czytelnością (lub zrozumiałością, transparentnością) ujawnień polegają na ocenie stopnia trudności tekstu w odbiorze czytelników. W tym celu stosuje się metody opracowane przez językoznawców, na przykład wskaźnik mglistości tekstu (ang. *fog index*) albo wskaźniki Flescha²⁶. Obie metody wymagają policzenia liczby słów w zdaniu oraz liczby sylab na jedno słowo. Im dłuższe zdania zamieszczono w tekście, tym uważany jest on za trudniejszy. Podobnie im więcej sylab ma przeciętne słowo, tym trudniej zrozumiały jest tekst²⁷. Warto dodać, że w obszarze ujawnień finansowych użyteczność mierników mglistości tekstu została zakwestionowana – sprawozdania finansowe muszą informować o złożonych zjawiskach; do wielu długich słów i zwrotów ich czytelnicy są przyzwyczajeni, a nawet ich oczekują²⁸. Ponadto zauważa się, że wskaźnik mglistości nie odzwierciedla oczekiwanej przez badaczy istoty, czyli nie mierzy jakości tekstu²⁹. Inne metody oceny zrozumiałości wykorzystują słowniki, na przykład listę prostych słów, listę słów wskazujących na objaśnianie („ponieważ”, „dlatego” i podobne), albo na emocje. Większy udział słów prostych oznacza prostszy tekst. Więcej objaśnień oraz słów nacechowanych negatywnymi emocjami interpretuje się niekorzystnie dla zrozumiałości tekstu³⁰.

Specyficzną metodę analizy lingwistycznej zaproponowali R. Sydserff i P. Weetman³¹. Na podstawie teorii językoznawczych opracowali sześć obszarów składających się na ocenę poszczególnych partii tekstu (przeważnie zdań). Te obszary to:

- 1) koncentracja na temacie,
- 2) intertekstualność, czyli powiązanie z innymi informacjami w tekście,
- 3) połączenie (koniunkcja) sąsiadujących informacji,
- 4) spójność sekwencji informacji,
- 5) zmiana tematu,
- 6) szczegółowość informacji.

Wyższa jakość tekstu jest skorelowana z większą koncentracją na temacie wypowiedzi, powiązaniem z innymi informacjami w tekście, powiązaniem kolejnych informacji ze sobą i to powiązaniem w logicznym toku wywodu. Jakości tekstu sprzyjają też przesunięcia tematyki w toku wywodu oraz dostarczanie informacji szczegółowych, a nie tylko ogólnych.

²⁵ F. Li, *Textual Analysis of Corporate Disclosures: A Survey of the Literature*, „Journal of Accounting Literature; Gainesville” 2010, t. 29, s. 143–165.

²⁶ P.M. Linsley, M.J. Lawrence, *Risk Reporting by the Largest UK Companies: Readability and Lack of Obfuscation*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal” 2007, t. 20, nr 4, s. 620–627.

²⁷ J. Krasodomska, *Ocena zrozumiałości sprawozdania z działalności grupy LOTOS SA z wykorzystaniem aplikacji JASNOPIS*, „Studia Ekonomiczne / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach” 2016, nr 268, s. 135–143.

²⁸ T. Loughran, B. McDonald, *Measuring Readability in Financial Disclosures: Measuring Readability in Financial Disclosures*, „The Journal of Finance” 2014, t. 69, nr 4, s. 1643–1671.

²⁹ M.J. Jones, P.A. Shoemaker, *Accounting Narratives: A Review of Empirical Studies of Content and Readability*, „Journal of Accounting Literature; Gainesville” 1994, t. 13, s. 142.

³⁰ F. Li, *Annual...*, op.cit., s. 221–247.

³¹ R. Sydserff, P. Weetman, *A Texture...*, op.cit.

Istotną wadą metody jest pewien jej subiektywizm i poleganie na ocenie eksperckiej, jakkolwiek autorzy zadbali o możliwie dokładne opisanie procedury oceny, w szczególności wskazanie słów kluczowych decydujących o ocenie, tam gdzie to było możliwe.

Powyższy, niepełny z uwagi na rozległość zagadnienia, przegląd metod oceny jakości ujawnień narracyjnych obrazuje złożoność zagadnienia. Jakość ujawnień bywa rozumiana prosto jako ich rozmiar (obszerność). Takie podejście może mieć uzasadnienie w odniesieniu do pomiaru jakości informacji specyficznych, w konkretnym obszarze, na przykład odnoszących się do ochrony środowiska lub informacji prospektywnych. Znajduje również zastosowanie na początkowych etapach badań. Jednak nawet wtedy rozmiar nie zawsze może oznaczać jakość. Dlatego w innych badaniach jakość ujawnień narracyjnych mierzy się bardziej złożonymi metodami, odnoszącymi się do zróżnicowanej tematyki ujawnień lub bazujących na bardziej złożonej konstrukcji teoretycznej, wynikającej z analizy znaczenia jakości narracji w sprawozdaniach przedsiębiorstw. Należy dodać, że wobec tych trudności niektórzy autorzy formułują tezę o nieodłącznej nieuchwytności lub niemierzalności jakości informacji sprawozdawczej³². Inni natomiast dowodzą, że złożoność mierników jakości ujawnień nie idzie w parze z lepszym odzwierciedleniem istoty zjawiska i postulują powrót do najprostszych metod pomiaru, empirycznie udowadniając, że tak prosta miara jak wielkość pliku ze sprawozdaniem lepiej opisuje jego jakość³³. Istotnie, najprostszą metodą na ukrycie informacji, które zarząd musi ujawnić, jest przeładowanie sprawozdania zbędnymi lub mniej istotnymi danymi. Wobec takiej polityki więcej informacji nie oznacza wyższej jakości sprawozdań.

4. Czynniki kształtujące jakość ujawnień narracyjnych

Pomimo trudności z oceną jakości ujawnień narracyjnych przeprowadzono wiele badań nad czynnikami wpływającymi na tę jakość³⁴. Najczęściej występujące wymieniono niżej.

1. Rozmiar przedsiębiorstwa – z wielu badań wynika, że większe przedsiębiorstwa sporządzają sprawozdania obszerniejsze, a jeżeli osobno badano jakość, to również mogła być skorelowana pozytywnie z rozmiarem³⁵. Relację tę wbudowano nawet w metody badawcze,

---

³² C.A. Botosan, *Discussion...*, op.cit.; por. również A. Beyer, D.A. Cohen, T.Z. Lys, B.R. Walther, *The Financial Reporting Environment: Review of the Recent Literature*, „Journal of Accounting and Economics” 2010, t. 50, nr 2–3, s. 296–343.

³³ T. Loughran, B. McDonald, *Measuring...*, op.cit.

³⁴ Wobec niejednoznaczności zagadnienia jakości na potrzeby opisanego czynników kształtujących jakość sprawozdań narracyjnych przyjęto, że można ją mierzyć ilością informacji.

³⁵ S. Abraham, P. Cox, *Analysing the Determinants of Narrative Risk Information in UK FTSE 100 Annual Reports*, „The British Accounting Review” 2007, t. 39, nr 3, s. 227–248; S. Brammer, S. Pavelin, *Voluntary Environmental Disclosures by Large UK Companies*, „Journal of Business Finance & Accounting” 2006, t. 33, nr 7–8, s. 1168–1188; H. Elzahar, K. Hussainey, *Determinants of Narrative Risk Disclosures in UK Interim Reports*, „The Journal of Risk Finance” 2012, t. 13, nr 2, s. 133–147; K. Hussainey, B. Al-Najjar, *Future-oriented Narrative Reporting: Determinants and Use*, „Journal of Applied Accounting Research” 2011, t. 12, nr 2, s. 123–138; F. Li, *Economic*

traktując odchylenie rzeczywistej ilości informacji od ilości prognozowanej na podstawie rozmiarów przedsiębiorstwa jako miarę jakości informacji³⁶. Im wyższa różnica między rzeczywistą ilością informacji a prognozowaną, tym wyższa jakość.

2. Wyniki finansowe i niefinansowe – bardziej zyskowe przedsiębiorstwa ujawniają informacje o lepszej jakości³⁷, w szczególności ujawniają więcej informacji prospektywnych³⁸. Podobną relację zauważono w odniesieniu do ujawnień dotyczących ochrony środowiska: im lepsze wyniki działalności przedsiębiorstwa w tym zakresie, tym więcej ujawnień³⁹.
3. Zmienne opisujące ład korporacyjny przedsiębiorstwa również w istotnym stopniu wpływają na ilość i jakość informacji. Do zmiennych tych należą: stopień niezależności oraz doświadczenie rady dyrektorów (np. występowanie dyrektorów niezależnych), posiadanie istotnych inwestorów lub specyficznych inwestorów (finansowych, państwowych), wielkość udziałów kadry kierowniczej w akcjonariacie, rozproszenie akcjonariatu⁴⁰. Czynniki te wpływają w zróżnicowany sposób na ilość i jakość ujawnień. Na przykład, im mniej udziałów posiada kadra zarządzająca, tym więcej informacji ujawnia spółka⁴¹. Istotny udział państwa⁴² lub towarzystw ubezpieczeniowych⁴³ w strukturze akcjonariatu również wpływa pozytywnie na ilość ujawnień. Procentowy udział w kapitale największego akcjonariusza negatywnie wpływa na jakość informacji o środowisku⁴⁴. Większa niezależność rady pozwala na ujawnianie mniejszej ilości informacji⁴⁵, choć w innych

---

Consequences of Alternative Accounting Standards and Regulation..., op.cit.; P.M. Linsley, P.J. Shrivess, *Examining Risk Reporting in UK Public Companies*, „The Journal of Risk Finance” 2005, t. 6, nr 4, s. 292–305; P.M. Linsley, P.J. Shrivess, *Risk Reporting: A Study of Risk Disclosures in the Annual Reports of UK Companies*, „The British Accounting Review” 2006, t. 38, nr 4, s. 387–404; L.L. Eng, Y.T. Mak, *Corporate...*, op. cit.

³⁶ Np. V. Beattie, B. McInnes, S. Fearnley, *A Methodology...*, op.cit.; S. Beretta, S. Bozzolan, *Quality...*, op.cit.; F. Bravo Urquiza, M.C. Abad Navarro, M. Trombetta, *Disclosure...*, op.cit.

³⁷ F. Li, *Economic...*, op.cit.

³⁸ K. Hussainey, B. Al-Najjar, *Future-oriented...*, op.cit.; F. Li, *The Information Content of Forward-Looking Statements in Corporate Filings-A Naïve Bayesian Machine Learning Approach*, „Journal of Accounting Research” 2010, t. 48, nr 5, s. 1049–1102.

³⁹ P.M. Clarkson, Y. Li, G.D. Richardson, F.P. Vasvari, *Revisiting The Relation Between Environmental Performance and Environmental Disclosure: An Empirical Analysis*, „Accounting, Organizations and Society” 2008, t. 33, nr 4, s. 303–327.

⁴⁰ S. Abraham, P. Cox, *Analysing...*, op.cit.; S. Brammer, S. Pavelin, *Voluntary...*, op.cit.; K. Hussainey, B. Al-Najjar, *Future-oriented...*, op.cit.; K. Rao, C. Tilt, *Board Diversity and CSR reporting: An Australian Study*, „Meditari Accountancy Research” 2016, t. 24, nr 2, s. 182–210; M. Wang, K. Hussainey, *Voluntary Forward-looking Statements Driven by Corporate Governance and Their Value Relevance*, „Journal of Accounting and Public Policy” 2013, t. 32, nr 3, Special Issue on Accounting and Corporate Governance, s. 26–49; L.L. Eng, Y.T. Mak, *Corporate...*, op.cit.

⁴¹ L.L. Eng, Y.T. Mak, *Corporate...*, op.cit.

⁴² Ibidem.

⁴³ S. Abraham, P. Cox, *Analysing...*, op.cit.

⁴⁴ S. Brammer, S. Pavelin, *Voluntary...*, op.cit.

⁴⁵ L.L. Eng, Y.T. Mak, *Corporate...*, op.cit.

badaniach ilość informacji prospektywnych⁴⁶ lub o ryzyku⁴⁷ jest pozytywnie skorelowana z niezależnością rady.

4. Sektor – w badaniach na jakością informacji sektor jest często traktowany jako zmienna kontrolna⁴⁸, odzwierciedla bowiem wiele czynników specyficznych, na przykład środowisko regulacyjne. W sektorach o większym wpływie na otoczenie, regulacje dotyczące CSR zwykle bywają bardziej rygorystyczne⁴⁹. Znaczenie ma presja inwestorów: w branżach o większym wpływie na środowisko (przemysł wydobywczy lub chemiczny), ujawnienia mają wyższą jakość niż w branżach wpływających na środowisko w mniejszym stopniu (np. sektor finansowy)⁵⁰.
5. Ryzyko – im bardziej ryzykowne przedsiębiorstwo, tym publikuje więcej ujawnień na temat ryzyka⁵¹.

Przedstawiona lista grup czynników nie jest pełna, niemniej obrazuje najbardziej powszechne kierunki badań nad czynnikami kształtującymi jakość sprawozdań narracyjnych. Ponadto przedstawione relacje nie mogą być traktowane jako udowodnione ponad wszelką wątpliwość — nawet dość dobrze ugruntowana w badaniach relacja jakości informacji i rozmiarów przedsiębiorstwa bywa kwestionowana⁵². Różnice między wynikami różnych badań mogą być związane z różnymi metodami oraz zakresem pomiaru jakości i ilości informacji. Wymienione zestawienie dowodzi, że konieczne są dalsze badania nad czynnikami kształtującymi jakość sprawozdań narracyjnych oraz nad określeniem znaczenia jakości ujawnień narracyjnych.

5. Podsumowanie

W przedstawionym przeglądzie zaprezentowano wybrane badania odnoszące się wprost do tematyki jakości ujawnień lub sprawozdań narracyjnych. W pierwszej części omówiono najczęściej stosowane lub najbardziej obiecujące metody badania jakości ujawnień narracyjnych, a w drugiej czynniki wpływające na jakość ujawnień narracyjnych, które mogą być wykorzystane jako zmienne kontrolne w badaniach empirycznych.

W pierwszych chronologicznie badaniach przyjęto, że większa jakość ujawnień narracyjnych wynika z ich większej ilości. Jednak w kolejnych badaniach zakwestionowano to założenie. Powstały bardziej złożone metody, bazujące na różnych założeniach, w szczególności

⁴⁶ K. Hussainey, B. Al-Najjar, *Future-oriented...*, op.cit.

⁴⁷ S. Abraham, P. Cox, *Analysing...*, op.cit.

⁴⁸ S. Beretta, S. Bozzolan, *Quality...*, op.cit.; S. Abraham, P. Cox, *Analysing...*, op.cit.

⁴⁹ S. Young, M. Marais, *A Multi-level Perspective of CSR Reporting: The Implications of National Institutions and Industry Risk Characteristics*, „Corporate Governance: An International Review” 2012, t.20, nr 5, s. 432–450.

⁵⁰ S. Brammer, S. Pavelin, *Voluntary...*, op.cit.

⁵¹ F. Li, *Economic...*, op. cit.; S. Abraham, P. Cox, *Analysing...*, op.cit.

⁵² S. Beretta, S. Bozzolan, *Quality...*, op.cit.

na ocenie zróżnicowania tekstu według przyjętych kryteriów i atrybutów (tematyki, orientacji czasowej itp.). Jakkolwiek złożone indeksy pomiaru jakości ujawnień narracyjnych są bardzo obiecujące, poddano je również krytyce. Z uwagi na tę krytykę i postulaty powrotu do prostych metod (oraz dowodzenie ich skuteczności w pomiarze jakości ujawnień narracyjnych), można mówić o zamknięciu się pewnego cyklu rozwoju tych metod: od prostych, przez ich krytykę do bardziej złożonych, kolejny etap krytyczny i ewentualny powrót do metod prostych, które cały czas są stosowane w wielu badaniach. Niezależnie od tego, która z metod jest stosowana w badaniach empirycznych, przebycie takiego cyklu można oceniać jako bardziej dojrzały etap rozwoju metod pomiaru jakości ujawnień narracyjnych. Na potrzeby badań empirycznych można lepiej dobrać metodę do celów badania.

Nie wydaje się jednak możliwe ani uzasadnione wskazywanie jednej najlepszej metody. Po pierwsze, metodę należy dobierać do celów badania empirycznego. Po drugie, wybór metody zależy również od fazy badania (badania wstępne czy pogłębione). Po trzecie wreszcie, omawiane metody służą do pomiaru bardzo złożonego fenomenu jakości, który nawet na poziomie koncepcyjnym można różnie definiować. Inne aspekty jakości informacji finansowej podkreślają założenia koncepcyjne rachunkowości, inne różni autorzy (wskazani w tekście, np. T. Kiziukiewicz⁵³). Fundamentalne pytania, na przykład o konieczność uwzględnienia subiektywnej oceny użytkownika, nie znajdują jednoznacznej odpowiedzi. Z jednej strony informacje są dla użytkownika, zatem jego ocena powinna mieć duże znaczenie przy konstruowaniu mierników jakości ujawnień narracyjnych. Z drugiej jednak – metody oparte na ocenie użytkowników należy stosować ostrożnie z uwagi na niepewność ich rezultatu. Obarczone są dużą dozą subiektywizmu, zależne od doświadczenia, wykształcenia odbiorców, podatnych – pomimo doświadczenia i wykształcenia – na manipulacje. Ponadto są pracochłonne. Można dowodzić, że pomiar jakości raportu należy oprzeć na bardziej zobiektywizowanych kryteriach. Zdaniem autora niniejszego opracowania, w wężziej ukierunkowanych badaniach, na przykład zmierzających do oceny wybranego zakresu ujawnień (środowiskowych, prospektywnych itp.), zastosowanie wciąż mogą znaleźć metody mierzące w istocie ilość informacji. Powinna to być jednak ilość mierzona w relacji do ilości oczekiwanej, z uwzględnieniem zmiennych kontrolnych, w szczególności takich, jak wyliczone w drugiej części artykułu. W innych, bardziej złożonych badaniach nad większymi partiami tekstu (a w szczególności nad jakością całych sprawozdań narracyjnych) trudno pomijać ocenę zróżnicowania ujawnień. Dobrej jakości sprawozdanie zawiera zróżnicowane (według różnych kryteriów) informacje.

Ponadto na początku artykułu zwrócono uwagę na specyficzne przesunięcie znaczenia we frazie „sprawozdania narracyjne” na komponent retoryczny (perswazyjny) tekstu. Od sprawozdań narracyjnych można oczekiwać, że będą przekonywały czytelników do tez zamierzonych przez autorów. Jednak w nurcie badań na jakością komponent retoryczny niemal nie występuje. Nie znaczy to, że ta cecha nie podlega badaniom. Wprost przeciwnie, opublikowano wiele badań na ten temat (np. dotyczących elementów wartościujących wypowiedzi

⁵³ T. Kiziukiewicz, *Problemy...*, op.cit.

pozytywnie bądź negatywnie⁵⁴ oraz wykorzystania elementów graficznych w zarządzaniu wrażeniem⁵⁵), jednak rzadko łączą się one wprost z jakością sprawozdań⁵⁶. Powstaje bowiem pytanie (natury ponownie fundamentalnej dla definicji jakości ujawnień): Czy sprawozdanie, w którym duża porcja komunikatów ma na celu przekonanie czytelnika, to sprawozdanie o wyższej jakości czy niższej? Zwolennicy obiektywizacji przekazu (jego rzetelności, wiarygodności) uznaliby, że nie. Na przykład z perspektywy założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej takie stanowisko należy uznać za słuszne. Zgodnie z założeniami koncepcyjnych do MSSF w sprawozdawczości nie ma miejsca na perswazję. Jednak z perspektywy autora komunikatu ważna jest jego skuteczność, czyli przekonanie czytelnika do zasadniczego komunikatu tekstu, co nie oznacza automatycznie manipulacji. Nie rozstrzygając w tym miejscu zagadnienia, warto zważyć, że wpływ perswazji na jakość sprawozdań narracyjnych wymaga dalszych analiz.

Przedstawione w artykule zagadnienia nie wyczerpują zagadnienia jakości sprawozdań narracyjnych i jej determinant. Obrazują raczej stan bieżący prowadzonych wciąż badań.

Bibliografia

1. Abraham S., Cox P., *Analysing the Determinants of Narrative Risk Information in UK FTSE 100 Annual Reports*, „The British Accounting Review” 2007, t. 39, nr 3.
2. Beattie V., Jones M.J., *Corporate Reporting Using Graphs: A Review and Synthesis*, „Journal of Accounting Literature” 2008, t. 27.
3. Beattie V., McInnes B., Fearnley S., *A Methodology for Analysing and Evaluating Narratives in Annual Reports: A Comprehensive Descriptive Profile and Metrics for Disclosure Quality Attributes*, „Accounting Forum” 2004, t. 28, nr 3.
4. Beretta S., Bozzolan S., *Quality versus Quantity: The Case of Forward-Looking Disclosure*, „Journal of Accounting, Auditing & Finance” 2008, t. 23, nr 3.
5. Beyer A., Cohen D.A., Lys T.Z., Walther B.R., *The Financial Reporting Environment: Review of the Recent Literature*, „Journal of Accounting and Economics” 2010, t. 50, nr 2–3.

---

⁵⁴ T. Schleicher, M. Walker, *Bias in the Tone of Forward-looking Narratives*, „Accounting and Business Research; Abingdon” 2010, t. 40, nr 4, s. 371–390; C.H. Cho, R.W. Roberts, D.M. Patten, *The Language of US Corporate Environmental Disclosure*, „Accounting, Organizations and Society” 2010, t. 35, nr 4, s. 431–443; M. Clatworthy, M.J. Jones, *Financial Reporting of Good News and Bad News: Evidence from Accounting Narratives*, „Accounting and Business Research” 2003, t. 33, nr 3, s. 171–185; D. Fijałkowska, K.M. Klimczak, M. Pauka, *Nadmierny optymizm w listach do akcjonariuszy wybranych spółek GPW w Warszawie*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2015, t. 2015, nr 74/1, s. 35–45.

⁵⁵ V. Beattie, M.J. Jones, *Corporate Reporting Using Graphs: A Review and Synthesis*, „Journal of Accounting Literature” 2008, t. 27, s. 71–110; L.M. Falschlunger, C. Eisl, H. Losbichler, A.M. Greil, *Impression Management in Annual Reports of the Largest European Companies: A Longitudinal Study on Graphical Representations*, „Journal of Applied Accounting Research; Leicester” 2015, t. 16, nr 3, s. 383–399.

⁵⁶ Por. również M. Masztalerz, *O narracjach w rachunkowości, czyli jak zarządzać wrażeniem*, „Studia Ekonomiczne / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Zarządzanie (5)” 2016, t. 274, s. 16–25; E. Jaworska, *Zarządzanie symboliczne na potrzeby legitymizacji przedsiębiorstwa*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2017, t. 480, s. 50–60.

6. Bonsón E., Bednárová M., *CSR Reporting Practices of Eurozone Companies*, „Revista de Contabilidad” 2015, t. 18, nr 2.
7. Botosan C.A., *Discussion of a Framework for the Analysis of firm Risk Communication*, „The International Journal of Accounting” 2004, t. 39, nr 3.
8. Brammer S., Pavelin S., *Voluntary Environmental Disclosures by Large UK Companies*, „Journal of Business Finance & Accounting” 2006, t. 33, nr 7–8.
9. Bravo Urquiza F., Abad Navarro M.C., Trombetta M., *Disclosure Indices Design: Does it Make a Difference?*, „Revista de Contabilidad” 2009, t. 12, nr 2.
10. Chauvey J.N., Giordano-Spring S., Cho C.H., Patten D.M., *The Normativity and Legitimacy of CSR Disclosure: Evidence from France*, „Journal of Business Ethics” 2015, t. 130, nr 4.
11. Cho C.H., Roberts R.W., Patten D.M., *The Language of US Corporate Environmental Disclosure*, „Accounting, Organizations and Society” 2010, t. 35, nr 4.
12. Clarkson P.M., Li Y., Richardson G.D., Vasvari F.P., *Revisiting the Relation Between Environmental Performance and Environmental Disclosure: An Empirical Analysis*, „Accounting, Organizations and Society” 2008, t. 33, nr 4.
13. Clatworthy M., Jones M.J., *Financial Reporting of Good News and Bad News: Evidence from Accounting Narratives*, „Accounting and Business Research” 2003, t. 33, nr 3.
14. Elzahar H., Hussainey K., *Determinants of Narrative Risk Disclosures in UK Interim Reports*, „The Journal of Risk Finance” 2012, t. 13, nr 2.
15. Eng L.L., Mak Y.T., *Corporate Governance and Voluntary Disclosure*, „Journal of Accounting and Public Policy” 2003, t. 22, nr 4.
16. Falschlunger L.M., Eisl C., Losbichler H., Greil A.M., *Impression Management in Annual Reports of the Largest European Companies: A Longitudinal Study on Graphical Representations*, „Journal of Applied Accounting Research; Leicester” 2015, t. 16, nr 3.
17. Fijałkowska D., Klimczak K.M., Pauka M., *Nadmierny optymizm w listach do akcjonariuszy wybranych spółek GPW w Warszawie*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2015, t. 2015, nr 74/1.
18. Gos W., Hońko S., Szczypa P., *ABC sprawozdań finansowych: jak je czytać, interpretować i analizować*, CeDeWu, Warszawa 2017.
19. <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/narracja.html>
20. <https://sjp.pwn.pl/sjp/narracja;2568799.html>
21. Hussainey K., Al-Najjar B., *Future-oriented Narrative Reporting: Determinants and Use*, „Journal of Applied Accounting Research” 2011, t. 12, nr 2.
22. Jaworska E., *Zarządzanie symboliczne na potrzeby legitymizacji przedsiębiorstwa*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2017, t. 480.
23. Jones M.J., Shoemaker P.A., *Accounting Narratives: A Review of Empirical Studies of Content and Readability*, „Journal of Accounting Literature; Gainesville” 1994, t. 13.
24. Kiziukiewicz T., *Problemy dostosowania rachunkowości do informacyjnych wymagań zarządzania*, wyd. 2, „Rozprawy i Studia / Uniwersytet Szczeciński” 2017, t. 979.
25. KPMG, *The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017*, KPMG 10.2017, <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2017/10/the-kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.html>

26. Krasnodomska J., *CSR Disclosures in the Banking Industry. Empirical Evidence from Poland*, „Social Responsibility Journal” 2015, t. 11, nr 3.
27. Krasnodomska J., *Ocena zrozumiałości sprawozdania z działalności grupy LOTOS SA z wykorzystaniem aplikacji JASNOPIS*, „Studia Ekonomiczne / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach” 2016, nr 268.
28. Li F., *Annual Report Readability, Current Earnings, and Earnings Persistence*, „Journal of Accounting and Economics” 2008, t. 45, nr 2–3, Economic Consequences of Alternative Accounting Standards and Regulation.
29. Li F., *Textual Analysis of Corporate Disclosures: A Survey of the Literature*, „Journal of Accounting Literature; Gainesville” 2010, t. 29.
30. Li F., *The Information Content of Forward-Looking Statements in Corporate Filings – A Naïve Bayesian Machine Learning Approach*, „Journal of Accounting Research” 2010, t. 48, nr 5.
31. Linsley P.M., Lawrence M.J., *Risk Reporting by the Largest UK Companies: Readability and Lack of Obfuscation*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal” 2007, t. 20, nr 4.
32. Linsley P.M., Shrives P.J., *Examining Risk Reporting in UK Public Companies*, „The Journal of Risk Finance” 2005, t. 6, nr 4.
33. Linsley P.M., Shrives P.J., *Risk Reporting: A Study of Risk Disclosures in the Annual Reports of UK Companies*, „The British Accounting Review” 2006, t. 38, nr 4.
34. Loughran T., McDonald B., *Measuring Readability in Financial Disclosures: Measuring Readability in Financial Disclosures*, „The Journal of Finance” 2014, t. 69, nr 4.
35. Masztalerz M., *Rachunkowość w świetle językoznawstwa*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2013, t. 71, nr 127.
36. Masztalerz M., *O narracjach w rachunkowości, czyli jak zarządzać wrażeniem*, „Studia Ekonomiczne / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Zarządzanie (5)” 2016, t. 274.
37. Mazurowska M., *Idea sprawozdawczości narracyjnej*, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2014, nr 91.
38. Michelon G., Pilonato S., Ricceri F., *CSR Reporting Practices and the Quality of Disclosure: An Empirical Analysis*, „Critical Perspectives on Accounting” 2015, t. 33, nr Supplement C.
39. Mućko P., *Atrybuty sprawozdania z działalności na tle sprawozdania finansowego*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2012, t. 66, nr 122.
40. Mućko P., *Koncepcja zmian w sprawozdawczości finansowej spółek publicznych*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.
41. PwC, *Manual of Accounting. Narrative Reporting 2014*, PricewaterhouseCoopers 2013.
42. PwC, *Narrative Reporting. Preparer’s Guide. Give Yourself a Head Start*, PriceWaterhouseCoopers 2007.
43. *Raport roczny spółki publicznej*, red. W. Frąckowiak, Instytut Rachunkowości i Podatków, Warszawa 2011.
44. Rao K., Tilt C., *Board Diversity and CSR Reporting: An Australian Study*, „Meditari Accountancy Research” 2016, t. 24, nr 2.
45. Rówińska M., *Cechy jakościowe sprawozdania finansowego jednostek gospodarczych*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2013, t. 757, nr 58.

46. Schleicher T., Walker M., *Bias in the Tone of Forward-looking Narratives*, „Accounting and Business Research; Abingdon” 2010, t. 40, nr 4.
47. Shalev R., *The Information Content of Business Combination Disclosure Level*, „The Accounting Review; Sarasota” 2009, t. 84, nr 1.
48. Sydserff R., Weetman P., *A Texture Index for Evaluating Accounting Narratives: An Alternative to Readability Formulas*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal” 1999, t. 12, nr 4.
49. Szczepankiewicz E.I., Mućko P., *CSR Reporting Practices of Polish Energy and Mining Companies*, „Sustainability” 2016, t. 8, nr 2.
50. Wang M., Hussainey K., *Voluntary Forward-looking Statements Driven by Corporate Governance and Their Value Relevance*, „Journal of Accounting and Public Policy” 2013, t. 32, nr 3, Special Issue on Accounting and Corporate Governance.
51. Young S., Marais M., *A Multi-level Perspective of CSR Reporting: The Implications of National Institutions and Industry Risk Characteristics*, „Corporate Governance: An International Review” 2012, t. 20, nr 5.
52. *Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej*, w: *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej: według stanu na dzień 1 stycznia 2011 r.*, t. A, IFRS Foundation, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, London, Warszawa 2011.

Quality of Narrative Reporting and Its Determinants – Overview of Literature

---

Summary

Narrative reporting encompasses several important trends in modern corporate accounting: reporting in the area of corporate social responsibility, environmental protection, risk and forward-looking information. The paper discusses studies on the quality of narrative reporting and its determinants. Three groups of methods have been distinguished that use forward-looking disclosure indices and content analyses, including thematic content analyses, readability and linguistic indices. It also discusses the proposal of a comprehensive measure assessing the quality of disclosure presented by Beretta and Bozzolan. In conclusions we stress that narrative aspect of corporate reporting includes elements of persuasion whose impact upon the quality of information has not been sufficiently examined yet.

Keywords: financial accounting, corporate accounting, quality of information, research methods, content analysis

---